Länsstyrelsen
Gävleborg

NATURA 2000

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0630212 Långtjärnsmyrarna -

Flåmhalsen

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Utpekande av Natura 2000- områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EUs fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom nätverket av områden säkerställs naturvärden inför framtiden. Varje land är skyldigt att bevara värdena i sina utpekade områden. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska finnas en bevarandeplan (eller skötselplan) med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Även hot mot Natura 2000-området och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken. Bevarandeplanen fastställs av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar ändras; den är ett så kallat "levande dokument". Det gör det möjligt för alla att bidra med ny kunskap och synpunkter, kontakta gärna Länsstyrelsen. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument, för formell reglering av t ex skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skyddsbeslut för naturreservat. Reglerna enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller i Natura 2000-områden.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtyper och arter i ett enskilt område finns i kartverktyget Skyddad natur. Gå in på Naturvårdsverkets hemsida och sök på ”kartverktyget skyddad natur”. När du kommit in i kartverktyget så söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information.

Karta över naturtyper hittas efter sökning av område, gå till fliken Kartskikt, avmarkera allt och under Naturtypskarteringar lägg till Natura naturtypskartan (NNK) och välj Naturtyper (ytor), Naturtyper (linje) och Naturtyper (punkter).

Det går också att ladda ner naturtypskartan som shapefiler på följande adress: http://gis-services.metria.se/nvfeed/atom/nnk.xml

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0630212 Långtjärnsmyrarna-Flåmhalsen

Kommun: Ljusdal

Områdets totala areal: 95,5 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen: 2016-11-18

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2006-12-15

Markägarförhållanden:
Sveaskog och privat.

Regeringsbeslut, historik:
SPA: Nej, pSCI: 2000-07-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

6410 - Fuktängar

7310 - Aapamyrar

1902 - Guckusko, *Cypripedium calceolus*

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden:
I Natura 2000 området Långtjärnsmyrarna - Flåmhalsen är det de prioriterade bevarandevärdena bevarandet av myrkomplexet och områdets orörda karaktär. Området ska präglas av naturlig dynamik och den naturliga hydrologin ska bevaras.

Motivering:
Myrarna i sluttning mot Långtjärnen innehåller flarkkärr med tydligt avsatta strängar och flarkar. De är alla svaga rikkärr med inslag av enstaka rikarter. I myrkanterna förekommer välutvecklad rikkärrsvegetation. Floran i området är ovanligt rik med flera sällsynta och

kalkkrävande arter och hör till en av Hälsinglands intressantaste växtlokaler.

Prioriterade åtgärder:
Området behöver få ett långsiktigt skydd för att säkerställa att de utpekade Natura 2000-naturtyperna och arterna bevaras, vilket länsstyrelsen arbetar med. Syftet uppnås genom att skogsmark, myr och övriga naturmiljöer med dess flora och fauna till stora delar får utvecklas fritt. Ett mindre område kräver skötsel i form av slåtter för att förhindra igenväxning.

Beskrivning av området

Natura 2000-området Långtjärnsmyran - Flåmhalsen ingår i ett av Los-traktens klassiska rikområden. Basiska grönstensförekomster i berggrunden har gett upphov till välutvecklade rikkärr.

Området är en blandning av öppna blöta flarkkärr, skogsklädda fastare rikkärr och skogsklädda fastmarker. I de västra och norra delarna finns mest trädbevuxna myrar och i söder och öster mest stora öppna myrar. I söder finns ett par mindre humösa tjärnar, Lilltjärn och Långtjärn. De skogbeväxta moränmarkerna och fastmarksöarna är mer eller mindre starkt påverkade av skogsbruk. Variationen av våtmarker är stor men i stort sett alla ingående myrar är rikkärr och många är extremrikkärr. I syd-sydvästra delen invid bäcken mellan tjärnarna finns Hälsinglands enda kända förekomst av majviva. Inom området finns även ett bestånd av art- och habitatdirektivskyddade arten guckusko.

Vad kan påverka negativt

Vid beskrivandet av sådant som kan skada de utpekade naturvärdena i ett område kan endast nu kända problem belysas. Det är viktigt att ha i åtanke att nya hot troligen kommer att identifieras i framtiden. De hot som är av global karaktär t.ex. klimatförändringar och atmosfäriskt spridna miljöbelastningar kan inte lösas genom skydd eller skötselåtgärder.

Att en åtgärd är angiven som hot gör att man ska vara extra uppmärksam. Åtgärden kan vara tillståndspliktig. Hur och var i området åtgärden utförs och vilken hänsyn som tas kan vara avgörande för om åtgärden påverkar området på ett betydande sätt eller inte, d.v.s. är tillståndspliktig eller inte.

För respektive ingående Natura 2000-naturtyp- och art listas exempel på åtgärder som skulle kunna innebära en negativ påverkan.

Naturtyper: Gemensamt för de ingående naturtyperna är att de är känsliga för ingrepp som förändrar hydrologin och mark- och vattenkemin. Exempel på sådana åtgärder är bl.a. gödsling, dikning, dämning, körning med maskiner på otjälad mark. Även om åtgärderna vidtas utanför områdesgränsen kan de i vissa fall få effekt på naturtyperna inne i området, t ex om en bäck däms eller mark gödslas i omedelbar anslutning till området. För de trädbärande naturtyperna är skogsbruk i övervägande fall negativt. Utplantering av främmande arter skulle utgöra ett hot mot framför allt sjöarna.

Arter: Ett normalt skogsbruk med avverkningar öppnar oftast omgivningarna alltför drastiskt, och även om inga direkta skador sker på guckuskobestånden så kan andra arter få konkurrensfördelar genom den frigjorda näringen och konkurrera ut guckuskon. Körskador i samband med skogsbruk kan lätt ge upphov till lokalt ändrad hydrologi som kan vara mycket skadlig på guckuskobestånden. Tramp kring välbesökta guckuskolokaler kan kompaktera marken så att hydrologin förändras samt effektivt hindra arten att spridas

vegetativt.

Bevarandeåtgärder

Långtjärnsmyrarna - Flåmhalsen ingår i Myrskyddsplan för Sverige (Rullbområdet, Nr X4) och är utpekat som riksintresse för naturvården. Länsstyrelsen arbetar med att bilda naturreservat av området och lösa in marken.

Bevarandeåtgärder för att bibehålla och utveckla naturvärdena genom naturlig dynamik är främst fri utveckling inklusive naturliga störningar, vilket kan uppnås genom skydd av området. En liten areal i området har en historik med slåtter och har restaurerats (se naturtypen Fuktängar). Här bör skötsel i form av slåtter upprätthållas. Skötseln kommer att beskrivas ytterligare i kommande beslut och skötselplan för naturreservatet.

Bevarandetillstånd

Områdets naturtyper bedöms som fria från tidigare ingrepp som skulle ge kraftiga störningar i markkemi och/eller hydrologi. Dock finns en körskada över en liten del av myren från vändplanen i områdets sydvästra hörn. En viss diffus påverkan från omgivande skogsbruk kan medräknas, men den verkar i dagsläget vara av marginell betydelse. För Guckusko-förekomsten bedöms i dagsläget tillståndet som gynnsamt.

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000 - naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

6410 - Fuktängar

Areal: 0,42 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

En liten kalkfuktäng ligger i anslutning till bäcken mellan de två små sjöarna Lilltjärn och Långtjärn. Fuktängen bildar en mosaik med öppna rikkärr. Korvskorpionmossa dominerar bottenskiktet, ängsnycklar och gräsull förekommer allmänt. Fuktängen i projektområden är Hälsinglands enda lokal för majviva. I området förekommer även guckusko.

Området har en historik som slåtterhävdad ängsmark, men avsaknaden av hävd har missgynnat floran i fuktängen. Det högvuxna gräset blåtåtel har bildat kraftiga tuvor. Lågvuxet ris som ljung, en och dvärgbjörk breder ut sig och björk, gran och tall växer in. Restaurering av området påbörjades 2008 i liten skala och fortsatte under åren 2012-2014 inom LIFE-projektet Foder och Fägring.

Definition av naturtypen:
Hävdpräglade fuktängar med blåtåtel eller starr nedanför trädgränsen. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-30 %. Hävdgynnade arter ska finnas.

Två undertyper finns:
6410 a) Fuktängar på neutrala till alkaliska, kalkrika jordar med ett varierande vatteninnehåll, ofta relativt artrika. Här ingår bl.a. ”kalkfuktängen”.
6410 b) Fuktängar på surare jordar, ibland torvrika, med blåtåtel, tåg- och starrarter. Typen varierar beroende på hävd och hävdintensitet.

Fuktängar är en vanlig naturtyp i hela Sverige och är starkt varierande beroende på geografisk belägenhet och markens beskaffenhet. Naturtypen är beroende av hävd, antingen genom bete eller slåtter. Fuktängarna kan vara mycket örtrika och kan ibland hysa ovanliga växter. Örtrikedomen gör dem viktiga för många insekter, inte minst fjärilar och bin. De har också mycket stor betydelse för fågellivet.

Exempel på karaktäristiska arter: svarthö, darrgräs, ängsstarr, hundstarr, loppstarr, humleblomster, knissla, knapptåg, slåtterblomma, blodrot, majviva, odon, mossviol, strandviol.

Information om naturtyper och arter finns att läsa i Naturvårdsverkets vägledning, se www.naturvårdsverket.se

Bevarandemål

Området ska vara en hävdad fuktäng med måttlig tuvighet, utan igenväxning med buskar och sly, samt med goda betingelser för majviva och andra typiska arter. Arealen får gärna öka från nuvarande 0,42 ha, men ingen minskning bör ske.

Negativ påverkan

- Utebliven röjning av igenväxningsvegetation och minskat eller upphört bete leder på sikt till igenväxning av buskar och träd och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.

- Alltför kraftig röjning av buskar och träd så att organismer som är beroende av dessa strukturer missgynnas.

- Skötsel som avlägsnar småbiotoper, kantzoner och mosaikmiljöer och skapar skarpa gränser mellan olika markslag påverkar naturtypen negativt.

- Överbete. Alltför intensivt betestryck påverkar naturtypen negativt. Risken för överbete är dock inte lika stor i fuktiga marker som i torra.

- Spridning av gödsel i naturtypen påverkar floran negativt.

- Tillskottsutfodring av betesdjuren ger indirekt näringstillförsel till marken och missgynnar den konkurrenssvaga floran.

- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin är negativ för den dynglevande insektsfaunan.

- Kväveläckage från angränsande marker påverkar floran negativt.

- Dräneringar som torkar ut naturtypen.

- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden, exempelvis skogsplantering, dikning och täktverk-samhet.

- Gödslings- och försurningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar påverkar floran negativt.

Bevarandeåtgärder

Hävd i form av slåtter. Kommer beskrivas närmare i kommande skötselplan för blivande naturreservatet.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt. Större delen av ytan slåttas och har ett bra tillstånd.

7310 - Aapamyrar

Areal: 65,26 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Definition av naturtypen:
Aapamyrar är aapamyrskomplex -myrkomplex som domineras av kärr eller blandmyr i de centrala delarna. De centrala kärren är i huvudsak minerotrofa men kan i viss mån vara limnogent påverkade. Myrkomplex är mosaiker av hydrologiskt sammanhängande myrmark.
Aapamyr förekommer i alpin och boreal biogeografisk region. Aapamyren är nordlig och bäst utbildad ovan Limes Norrlandicus. De sydligaste aapamyrarna förekommer i södra Värmland och Västmanland. Normalt är aapamyrar >20 ha och omfattar vidsträckta öppna myrpartier. Aapamyren utgörs alltid av ett hydrologiskt sammanhängande myrkomplex och domineras ofta av kärr eller blandmyr i de centrala delarna. Strängflarkkärr och olika typer av blandmyrar klassas alltid som aapamyr. Andra myrtyper som därutöver kan ingå i ett aapamyrkomplex är t. ex. mossar av nordlig typ, plana (topogena) och sluttande (soligena) kärr, som kan vara fattiga, intermediära eller rika, källor och källkärr, palsmyrar, mader (sumpkärr) och sumpskog på torvmark. Ingående naturtyper klassas som undertyper.

Kärren kan vara fattiga-rika samt oligotrofa-mesotrofa. Vissa ingående typer kan ha ett torvdjup som är grundare än 30 cm. Samtliga myrtyper kan vara öppna eller trädklädda, dvs 0-100% krontäckning. Undertypernas trädtäckning följer respektive naturtyp.
Inom aapamyren kan tuvor, höljor, dystrofa småvatten, dråg, bäckar och mader förekomma. Morfologiska strukturer i torven i form av tuvor, höljor, strängar, gölar, flarkar och enstaka palsar kan förekomma på några av de ingående myrtyperna.

Exempel på karaktäristiska arter: rosling, dvärgbjörk, strängstarr, trådstarr, flaskstarr, rundstarr, kråkbär, rostull, tuvull, blåtåtel, hjortron, kallgräs, tuvsäv, röd skorpionmossa, björnvitmossa, rufsvitmossa, sotvitmossa, krokvitmossa, kärrkrokmossa.

Bevarandemål

Arealen aapamyrar är minst 65,26 ha. Myrarna har en ostörd hydrologi. Vattenkvaliteten är god och näringsfattiga förhållanden råder. Vegetationen fortsätter ha en i huvudsak öppen karaktär med strängar, flarkar och andra naturligt förekommande hydromorfologiska strukturer. Ingen påtaglig minskning av populationerna hos de typiska arterna i naturtypen sker.

Negativ påverkan

- Befintliga och tidigare genomförda ingrepp i form av dikning och andra markavvattnande åtgärder liksom dämning påverkar naturtypens hydrologi och hydrokemi, vilket kan ge konsekvenser på vegetation och torvbildning samt torvnedbrytning. Även markavvattningsföretag och dämning i närliggande våtmarks- eller fastmarksmiljöer kan påverka naturtypen. Effekterna kan vara uttorkning ökad igenväxning och erosion.

- Torvbrytning är ett hot som riskerar att öka i takt med efterfrågan på torv som energikälla och jordförbättringsmedel.

- Anläggning av skogsbilvägar över eller i närheten av naturtypen kan förutom påverkan på den fysiska miljön påverka hydrologin och/eller hydrokemin i ett område.

- Skogsbruk i närområdet; avverkning av fastmarksholmar och buffertzoner förändrar hydrologi, lokalklimat och struktur i övergångszonen mellan myren och fast mark. Avverkning av närliggande fastmarksskog kan också orsaka läckage av näringsämnen ut på myren.

- Spridning av till exempel kalk, aska och gödningsämnen i naturtypen ger drastiska förändringar på vegetationens artsammansättning. Motsvarande spridning av kemiska substanser i närheten kan också skada naturtypen genom luftburen deposition eller genom transport med tillrinnande vatten.

- Ökad våtdeposition av kväve gör att naturtypens vegetationssammansättning förändras med resultat att antalet vitmossor minskar, och andelen gräs, buskar och träd ökar.

- Samhällsbyggande med nya kommunikationsleder, anläggningar etc kan direkt eller indirekt förstöra eller orsaka skada.

Bevarandeåtgärder

Skydd i form av naturreservat med lämpliga föreskrifter som förhindrar exploatering och åtgärder som kan skada naturtypen.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt. Myren är idag ringa påverkad. Enligt våtmarksinventeringen finns viss påverkan från skogsbruket (näringsläckage), men både typiska strukturer och arter finns. Totalt sett så har naturtypen ett bra tillstånd..

1902 - Guckusko, Cypripedium calceolus

Artens förekomst är fastställd i regeringsbeslut.

Beskrivning

Arten observerades 2006 i 48 blommande och 81 vegetativa exemplar.

Livsmiljö:
Guckusko förekommer nästan enbart i områden med hög kalkhalt i marken. Arten växer helst halvöppet på mark med god näringstillgång. Guckusko är påträffad i flera olika skogstyper, främst olika typer av kalkrika skogar med översilning eller rörligt marknära vatten, i norr främst granskog med större eller mindre inblandning av lövträd, söderut oftare mer ädellövdominerad skog och även i kalkrika kärr. I Norrland växer den gärna i ljusare delar i skogen som gränsar mot öppna myrar. Tillgång på rörligt markvatten är viktigt. Blomningstiden infaller i juni, längst i norr i juli.

Önskvärd naturlig stress och störning:
Arten gynnas av en måttlig störning som håller markerna någorlunda solöppna utan att påverka fältskiktet i någon högre grad.

Reproduktion och spridning:
Arten sprider sig vegetativt med jordstammar, men även med mycket lätta vindspridda frön. En rimlig uppskattning av spridningsavstånd är 100–1000 meter. Fruktsättning kan utebli på alltför skuggiga växtplatser. Arten pollineras av sandbin som fångas in i den uppsvällda blomläppen och endast kan ta sig ut genom en liten öppning i bakre delen av blomman och pollinerar därmed blomman.

Bevarandemål

Guckusko ska ha en permanent förekommande population i området.

Negativ påverkan

Exempel på åtgärder som kan påverka arten negativt:

- Kalavverkning med ett fåtal lämnade träd öppnar oftast omgivningarna alltför drastiskt, och även om inga direkta skador skett på guckuskobestånden så kan andra arter få konkurrensfördelar genom den frigjorda näringen och konkurrera ut guckuskon.

- Körskador i samband med skogsbruk kan lätt ge upphov till lokalt ändrad hydrologi som kan vara mycket skadlig på guckuskobestånden.

- Tramp kring välbesökta guckuskolokaler kan kompaktera marken så att hydrologin förändras samt effektivt hindra arten att spridas vegetativt.

- Ett för kraftigt bete med för mycket kreaturstramp kan slå ut arten.

- Insamling och uppgrävning för inplantering i trädgårdar förekommer trots fridlysning och påverkar i synnerhet mindre isolerade populationer kraftigt.

- Insamling och uppgrävning för att sälja utomlands kan helt föröda lokaler eftersom man oftast gräver upp samtliga individ.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt.

Dokumentation

Länsstyrelsen i Gävleborg (1985). Skyddsvärda myrar i Gävleborg. Rapport 1985:2.

Länsstyrelsen i Gävleborg (1997). Värdefull natur i Gävleborg, naturvårdsprogram. Rapport 1997:12.

Länsstyrelsen i Gävleborg. (2006). Bevarandeplan för Långtjärnsmyrarna - Flåmhalsen. Dnr 511-9217-06, 00-001-064

Naturvårdsverket. (2007). Myrskyddsplan för Sverige: Objekt i Gävleborgs län. Särtryck ur Myrskyddsplan för Sverige, delrapport: Objekt i Norrland. Rapport 5669.

Naturvårdsverket. (2016). Natura 2000 i Sverige. http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Natura-2000-i-Sverige/ [2016-11-07]

Bilagor

Karta.

Långtjärnsmyrarna-Flåmhalsen

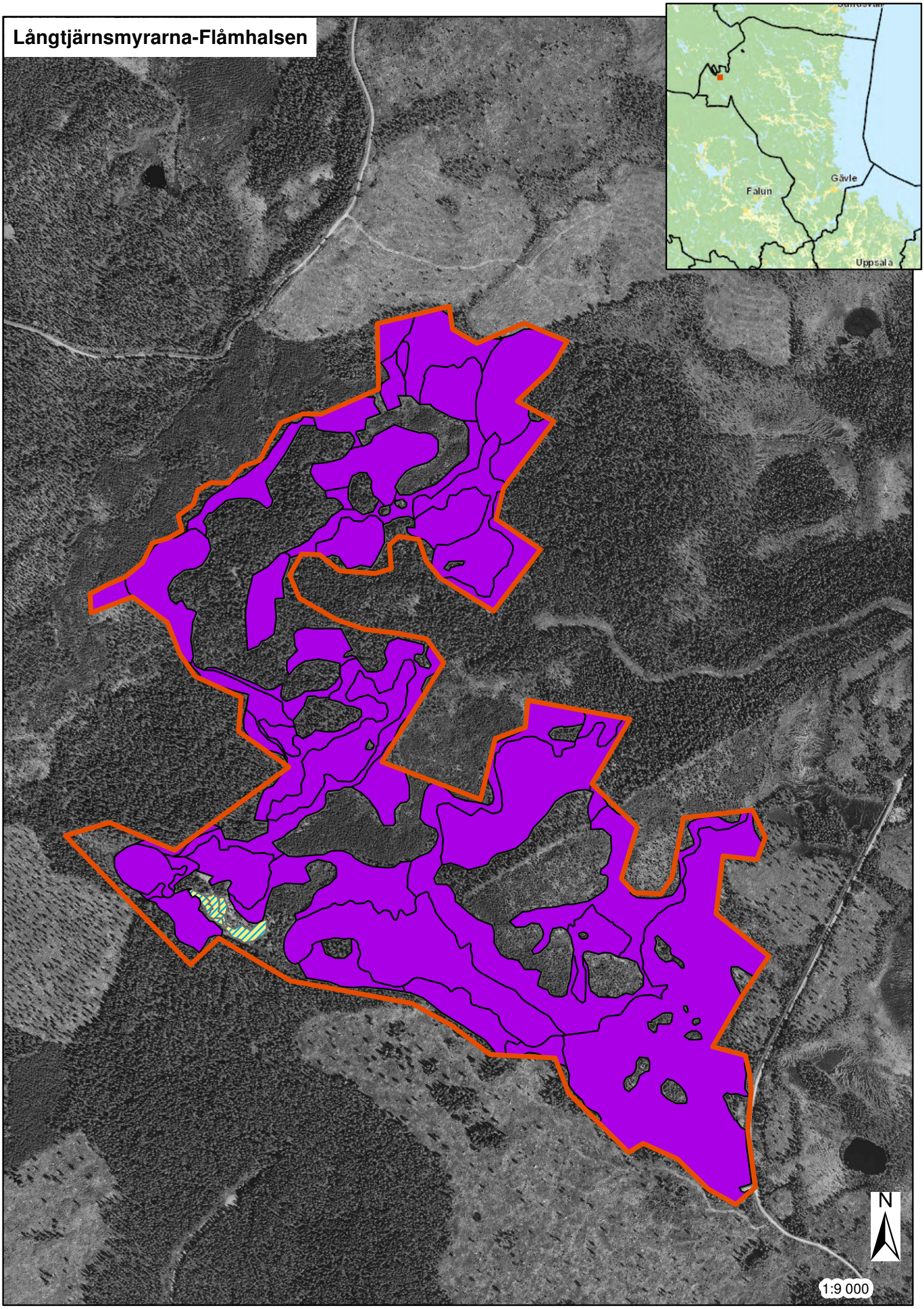

© Lantmäteriet Geodatasamverkan, Naturvårdsverket och Länsstyrelsen Gävleborg

Långtjärnsmyrarna-Flåmhalsen

Legend

- 6411 - Fuktängar Kalkfuktäng
- 7310 - Aapamyr (3160, 3210, 7140, 7310, 91D0, inom komplex)
- Natura 2000-område